

Verslag excursie: Bentheimerwald

Datum : zaterdag - 11 apr 2009

Deelnemers : 13

het Weer : Zonnig en warm

Coördinatie : Bert oude Egbrink

Op een prachtige voorjaarsdag hebben we een wandeling gemaakt door het Bentheimer Wald in de buurt van het Kurhaus. Het gebied wordt gekenmerkt door oudere bossen met veel eiken en haagbeuken. In het bos hing een lichtgroene waas van de Haagbeuk die op het punt stond om haar bladeren te ontvouwen. De Zomereik was nog niet zo ver. De ontwikkeling van de kruidlaag was al een stuk verder. Zo zagen we bloeiende Bosanemoon, Slanke sleutelbloem, Maagdenpalm, Schedegeelster en Blauwsporig bosviooltje en een fraaie groeiplaats van Schaafstro. Een bloeiende boterbloemsoort leverde enige discussie op. Ging het hier om een Bosboterbloem of een Gulden boterbloem? Andere soorten als Zwarte rapunzel, Grote muur en Groot heksenkruid moesten nog in bloei komen. Ook vogels zoals Zwartkop, Tuinfluiter, Tjiftjaf en Boomklever lieten van zich horen. Van zoogdieren zijn we alleen sporen tegengekomen zoals wroetsporen van het Wilde zwijn, hoefafdrukken van het Edelhert en een pootafdruk van een Das. Door het mooie weer waren de insecten ook actief. Zo zagen we onder meer Wolzwevers, een Gehakkelde aurelia en een Oranjetipje. Op een omgezaagde stam van een haagbeuk die was gaan bloeden, zagen we tientallen Mestkevers. Op een boomstomp waarop een dode kikker lag, zagen we meerdere Stinkzwamaaskevers. Opvallend was verder de geur van de aangeplante Balsempopulier en de volgens sommigen minder prettige geur van rotte eieren (zwavel) van het water van de Rammelbeek nabij de parkvijver. Op de terugweg hebben we nog even het kasteel Bentheim bezocht. Op de berghelling hebben we naar bloeiende Holwortel (paars en wit bloeiend), Voorjaarshelmbloem en Schedegeelster en een voorbij vliegend Boomblauwtje gekeken. Klik hierboven voor de volledige lijst van waarnemingen.

P.S.

In de aankondiging van de excursie heb ik aangegeven dat het gebied wordt beschouwd als één van de best bewaarde oorspronkelijke bossen in het grensgebied waarvan gedeeltes nog dateren uit de middeleeuwen. Door de grote afwisseling tussen nat en droog zijn hier vele bostypes te vinden waarvan enkele stukjes met een oerboskarakter. In één van deze stukjes is een oude vorm van bosbeheer opnieuw ingevoerd. Het gaat dan om het vrijstellen van de oude Zomereiken en het knotten van hier aanwezige Haagbeuken (Schneidelwirtschaft) om in een later stadium het bos met runderen te laten begrazen (Hudewaldwirtschaft).

Op informatieborden werd uitleg gegeven van deze plannen. De tekst op de borden is ook op Internet terug te vinden. Voor mensen zonder Internet heb ik deze tekst (in het Duits) hieronder bijgevoegd.

“Der Bentheimer Wald ist einer der größten naturnahen Laubwälder auf alten Waldstandorten im westlichen Niedersachsen. Auf einer Fläche von nahezu 800 Hektar nördlich der Stadt Bad Bentheim herrschen Eichen-Hainbuchenbestände auf staufeuchten Standorten vor. Beeindruckende Relikte historischer Schneitel-Hutewälder mit mächtigen, breitkronigen Eichen kennzeichnen auf ca. 60 ha die zentralen Flächen.

Kleine Quellbereiche, naturnah mäandrierende Bäche und artenreiche Waldwiesen strukturieren das

Gebiet. Schneitel-Hutewälder sind Wälder, die auf drei Ebenen genutzt wurden, im Falle des Bentheimer Waldes bis Ende des 19. Jahrhunderts:

1. Die oberste Baumschicht bildeten die Mast-Eichen. Die Eicheln dienten im Herbst der Schweinemast. So wurden z.B. zu Beginn des 16. Jahrhunderts 3.500 Schweine zur Vollmast der Eichen für ca. drei Monate in den Wald getrieben.
2. Die unterständige Baumschicht stellten Hainbuchen dar, die regelmäßig für die Gewinnung von Laubheu oder Holznutzung geschnitten (geschneitelt) wurden.
3. Die Strauch- und Krautschicht wurde acht Monate im Jahr als Weidefläche für Rinder, Pferde, Ziegen, Gänse etc. genutzt.

Aufgrund dieser speziellen Nutzungsform entstanden vor Jahrhunderten Lebensräume, die in der Gegenwart in Niedersachsen nur noch an ganz wenigen Standorten – wie dem Bentheimer Wald – vorkommen. Dem entsprechend wurde das Gebiet 1999 vom Land Niedersachsen als FFH-Gebiet an die EU gemeldet.

Das Areal weist Lebensräume für eine Vielzahl bedrohter Pflanzen und Tiere auf. So konnte eine artenreiche und in Teilen bundesweit sehr seltene Moos- und Flechtenflora mit enger Bindung an die alten Waldbestände nachgewiesen werden. Die Wert gebenden Arten nach der FFH-Richtlinie sind der Eremit oder Juchtenkäfer, eine eng an alte, licht stehende Höhlenbäume (Hute-Eichen) gebundene Käferart, die im Anhang II der FFH-Richtlinie als prioritäre Art genannt ist und die seltene Bechstein-Fledermaus, eine nach Anhang II der FFH-Richtlinie besonders zu schützende Art. Neben diesen Tieren wurden weitere 11 besonders geschützte Fledermausarten nachgewiesen.

In Zusammenarbeit mit dem Fürsten zu Bentheim und Steinfurt als Waldeigentümer hat der NLWKN im April 2008 mit ersten Erhaltungs- und Pflegemaßnahmen in diesem besonderen Waldtyp begonnen. Dazu wurden die alten, seit ca. 1930 nicht mehr bearbeiteten Schneitel-Hainbuchen erneut beschnitten. Darüber hinaus werden junge Schneitel-Hainbuchen herangezogen. Gleichzeitig werden alte Hute-Eichen freigestellt, d.h., dass die Bäume entfernt werden, die in die Kronen der Eichen hineingewachsen sind. In zwei Jahren sollen zudem Eichenheister gepflanzt und als zukünftige Hute-Eichen entwickelt werden. Danach sollen ca. 40 ha Wald eingezäunt und nach historischem Vorbild beweidet werden”.

Bron: Kurzmitteilung op de website van de Niedersächsische Landesbetrieb für Wasserwirtschaft, Küsten- und Naturschutz (NLWKN)

Waargenomen soorten

Vogels

Appelvink	Boomklever	Boomkruiper
Fazant	Fitis	Goudvink
Groene Specht	Grote Bonte Specht	Heggenmus
Houtduif	Houtsnip	Kauw
Koolmees	Matkop	Merel
Roodborst	Spotvogel	Tjiftjaf
Tuinfluitter	Vink	Wilde Eend
Winterkoning	Zanglijster	Zwarte Kraai
Zwarte Mees	Zwartkop	

Planten & Mossen

Beuk	Bleeksporig Bosviooltje	Bosanemoon
Bosveldkers	Boszegge	Donkersporig Bosviooltje
Gele Dovenetel	Gevlekte Aronskelk	Groot Heksenkruid
Grote Muur	Gulden Boterbloem	Haagbeuk
Holwortel	Hondsdrif	Kleine Maagdenpalm
Pinksterbloem	Ruige Veldbies	Schaafstro
Schedegeelster	Slanke Sleutelbloem	Sleedoorn
Tweestijlige Meidoorn	Witte Klaverzuring	Zomereik
Zwartblauwe Rapunzel		

Overig

Das
Wild Zwijn

Insecten

Aardhommel
Bosmestkever
Gehakkelde Aurelia
Oranjetipje

Edelhert

Akkerhommel
Citroenvlinder
Gewone Wolzwever
Steenhommel

Ree

Boomblauwtje
Dagpauwoog
Klein Geaderd Witje